

PURGATÓRIUM (XII.)

PINTÉR LAJOS

Tizenkettedik elbeszélés,

amelyben a civil ruhás nyomozó PS jelzésű intézeti pizsamába álcázva magát kísérletet tesz arra, hogy megfigyelje az E-osztály éjjeli életét.

— Az ügyeletes ápolón kívül, természetesen, aludt még itt egyáltalán valaki az éjjel?

— Én! — szólalt meg a civil ruhás nyomozó háta megett szolgálatkészen Böller Géza.

Az ember azt hinné, egy ilyen visszafojtott hangulatú klinikán, ahol a fényeket jótékony tejüveg csillapítja, a zajokat gondos gumiszigetelés; ahová a személyzet csak gumitalpú lábbeliben léphet be, és könnyű léptű ápolók gumikerekeken tolják a csaknem kizárólagos gyógyszereket: a nyugtatókat; ahol penge hasította fájdalmas, vérző sebek helyett kizárólag lelki sebek hegednek a csend jótékony kötése alatt — az ember azt hinné, egy ilyen klinikán az esti lámpaoltástól virradatig a nyugalom honol. A civil ruhás nyomozó is ezt hitte. S most az derül ki, hogy mint valami illegális földalatti szervezetben, a nappali tessék-lássék mozgalmasság után a lámpaoltás a jel az élénk, szövevényes, attraktív éjszakai élet megkezdéséhez. Az ember hajlamos arra, hogy azt higgye, gondolta a civil ruhás nyomozó. Hogy azt higgye, igen, ne is feltételezze, egyenesen tántoríthatatlan meggyőződése legyen, hogy az élet egy-egy intézményének falain belül szükségszerűen úgy zajlik, ahogyan azt egy

soha nem ellenőrzött közhiedelem természetesnek tartja és elvárja. Az ember tehát előre ne higgyen semmit, szögezte le a civil ruhás nyomozó, aki, miként a húsz éve minden munkanapon reggel ötkor kelő dolgozó a nappal beköszöntését, naponta a vérkeringésével érzi meg azt az esti pillanatot, amelyben egyfajta hivatalos nappali erkölcs minden átmenet nélkül hatályát veszti, és átadja helyét egy egészen más regulákhoz igazodó éjszakai erkölcsnek. A civil ruhás nyomozó azon ütközött meg, hogy ezzel a részéről jól ismert jelenséggel olyan helyen találkozott, amely képzelete szerint mindenképpen kívülről esett, sőt fölötté állott a jelenség megnyilvánulási területének.

A civil ruhás nyomozó zavarban volt. Ez a Böller Géza nevű harmincéves számfejtő elszigetelten, a többiek elhatároló félrehúzdása közben úgy állt előtte, mint egy képtelen szabályt erősítő kivétel, egy különc, egy beteg, aki cseppet mintha maga is restellné, hogy egy zárt intézetben olyan magatartást tanúsít, amilyent elvártnak tőle, nevezetesen lámpaoltástól virradatig ágyban, párnák közt pihenéssel és álmodozással tölti az időt.

A civil ruhás nyomozó tehetetlenséggel elegy keserűséget érzett. Villanygyújtáskor kényszeredetten vallotta be önmagának, hogy a büntett lokációjának és gyanúsíthatóinak élesen körülhatárolható volta ellenére, egész napi nyomozása nem vezetett semmire, hacsak eredménynek nem tekinti az egyetlen kétségtelen megállapítást, miszerint a lábakelt nyolc ampulla morfium az ápoltak útján az E-osztály területét el nem hagyhatta, sem képletes, sem pedig prózai csatornákon, azaz valamely ápolat véredényein és emésztési csatornáin, valamint a klinika szennyecskőcsatornáin át. Ez a megállapítás egyenes ágon következett abból a tényből, hogy a lopás esete (valójában felfedezése!) óta ápolat ki nem lépett a klinika ajtaján, továbbá az orvosi leletek szerint az osztályon jelentősebb mennyiségű kábítószer egyetlen ápolat szervezetében sem található. Mivel detektívszemmel a jelentékeny mennyiségű kábítószer hoválettének éppen ez utóbbi (az emberi szervezet titkos csatornahálózata) lenne a legkevésbé nyomon követhető útja, a civil ruhás nyomozó megkönnyebbülten vette tudomásul a jelentést. A nyomozás tehát, gondolta, most már egyértelműen visszaterelődik az ő fennhatósága alá eső területekre, bár ugyanakkor hervasztotta a felismerés, hogy ez a nagy adag jó szándékkal eredménynek nevezhető konstatáció is az orvostudományé; miközben az ő rátermettségének, szimatjának, köz-

mondásos pszichológiai érzékének semmi szerepe nincs benne. Mondjuk ki kertelés nélkül: a civil ruhás nyomozó úgynevezett pszichológiai érzéke, magyarán emberismerete katasztrofális hajótörést szenvedett ezeken a kibogozhatatlan, semmiféle ismert skatulyákba, dossziékba be nem préselhető embereken, akik többnyire a sérthetetlen, úgyszólván mentelmi jogot élvező elmeápoltat játszották ugyan, ám annyira bolondok mégsem voltak (sőt!), hogy ne ismerték volna alkotmányos jogaikat. A barna selyempizsamás öregúr például, aki intim házastársi titkainak kiteretetésében a legmessze-menőbb nyíltságot tanúsította, türelmét vesztve határozottan kijelentette: — Kérem, én elmeógyógyintézeti ápolat vagyok, s mint ilyen, az állam védelme alatt állok! A civil ruhás nyomozó beharapta az ajkát, de mosolyognia kellett. Egy vicc jutott eszébe: két bácskai medve találkozik az erdőben. — Hova menekülsz? — Menekülj te is, jön a vadász! — Hát nem tudod, hogy az állam védelme alatt állunk? — Én tudom, de vajon tudja-e a vadász is?

A kartonokban lapozgatva a foglalkozás rovatot vette szemügyre, és tüstént lecsapott az első keze ügyébe kerülő jószágra. Úgy számított, felbirizsgálja a hiúságát, felkéri, hogy legyen a munkatársa, és felszólítja, fejtse ki az ügyvel kapcsolatos magánvéleményét, ám a végén boldog volt, hogy szépszerivel lerázhatta magáról az alkalmi munkatársat. A szundikálásából fölriasztott jogász (a kioperált orrsövényű fiatalember volt, akiről első pillantásra meg lehetett állapítani, hogy gyötrődésekkel teljes utat járhatott végig, amíg az ököljogtól eljutott a verbális jogig — valójában a jogtudományokhoz mindössze annyi fűzte, hogy levelező joghallgatói voltáról indexet tudott felmutatni, mert miután egy döntő ökölvívómeccsen a nálánál fél fejjel alacsonyabb ellenfelében édesanyja vonásait vélte felismerni, attól kezdve nem volt képes őt megütni, közben hagyta az orrát laposra verni, alázatosan nyelve a só- és vérizű nyálat, abban az ábrándban kéjelegve, hogy most az édesanyja veri el rajta a port mindazon fiúi csintalankodásaiért, amelyek ez idáig tehetetlenként nyomták a lelkiismeretét, majd végérvényesen letette a kesztyűt, s attól kezdve teljes érdeklődésével az emberi jogok felé fordult, mire klubja megtette valamiféle fiktív munkahelyre szaktanácsosnak s egyszersmind jogásznak), szóval jogásznak kifejtette a civil ruhás detektívnek, hogy szerinte a jogot elprostituáltuk, mert szerinte az elhivatott jogásznak olyan eszelősen kell síkraszállnia az abszolút igazságért, mint az orvosnak az abszo-

lút egészségért, munkaidőn belül és kívül, minden körülmények között, mert miféle orvos az, aki egy embert torokgyíkban hagy maga mellett kimúlni csak azért, mert ő nem orr-fül-gégész, hanem szív-specialista, holott a mai jogászok éppen ezt teszik, s amit művelnek, nem több a joggal való manipulálásnál és kalmárkodásnál . . . Ezen a ponton a civil ruhás detektív betelt a meddő bölcselkedővel, és kiadta az útját. Az egész zagyvaságnak tűnő fejtegetésből mégis valami megragadta a figyelmét, megkapta ez az analógia vagy még inkább a hirtelen élesen szembeötlővé váló eltérés az orvosi elhivatottság szentsége és az igazság „bajnokainak” társadalmilag elfogadott furfangossága, megbámult taktikázása, legalizált kétszínűsködése között, s a civil ruhás nyomozó legjobb igyekezete ellenére sem tudta elhessegetni a tudatában kísértő nyugtázást, hogy „azért van ebben valami”.

De ezt tüstént el is raktározta olyan időkre, amikor mód van az elmélkedésre, és figyelmét újra a gyakorlatias teendőkre irányította.

Azon töprengett, mekkora jelentőséggel bír a nyomozásra nézve az a körülmény, hogy az ápoltak nem abszorbeáltak morfiumot és a szert más úton sem volt módjukban kijuttatni az osztályról. Szerette volna ezt a megállapítást fix pontnak tekinteni. Ehhez azonban feltételeznie kell, hogy a tettes kizárólag az ápoltak között keresendő. Hajlott arra, hogy higgyen ebben. Ehhez az eliminációhoz, nem vitás, kényelmi okok is vezérelték, kiindulópontját azonban fennhangon, dr. Poveda előtt így fogalmazta meg:

— Nézze, igazgató elvtárs, minden okom megvan, hogy hitelt adjak önnek, amikor a személyzete ártatlanságáért kezeskedik. Sőt, a személyzetet az ön kezeskedése nélkül is gyanú felett állónak kellene tekintenem, részint személyes meggyőződésből, részint abból az elvszerű megfontolásból, hogy ha a klinikavezetés nem a tántoríthatatlan erkölcsökön alapulna, a társadalom nem bízta volna az önök kezére ezeknek az embereknek a gondozását és roppant jelentőséggel bíró minősítését. Ha veszem, hogy egy bírósági eljárás során egyedül az önök szava a megfellebbezhetetlen, akkor kénytelen vagyok hinni az önök gyanúföltreviselésében. Valami fix pontot csak kell találnunk ebben az egészben, különben azt sem tudnánk, merre van a lent és merre van a fent.

Dr. Poveda mosolygott. Az a profán gondolat suhant át agyán, hogy mi a különbség a *társadalom* között, amely e szerint a civil

ruhás nyomozó szerint őt emberek gondozásával és minősítésével megbízta, és a *társaság* között, amely tulajdon tapasztalata szerint fröccsözéssel kedélyesített kártyapartiban, két leosztás között úgy döntött, hogy erre a posztra őt állítja. Megpróbálta elképzelni a társadalmat, amely összeül, összedugja a fejét, kiteríti az asztalra dr. Poveda erőnyeit és hibáit, mérlegel, és végül elhatározza: megbízta őt. Társadalom, gondolta. Ő maga nem merne ilyen nagy szakokban gondolkodni.

Dr. Poveda zavarban volt ez előtt a civil ruhás nyomozó előtt, akinek egzakt fogalmazással és kutatással egzakt eredményekre kellene jutnia, ám aki ezenközben hol úgy fogalmaz, mint egy politikus, hol mint egy költő, hol meg mint a fülig szerelmes bakfis.

A civil ruhás nyomozó bejelentette, hogy itt tölti az éjszakát és alkalmi fekhelyet kér. Dr. Poveda felkínált egy magánzárkát (udvarias, hátsó gondolattól mentes gesztus; gondoljunk csak el: egyszemélyes garzon, saját mosdóval, saját vécével!), ám ez a morózus civil ruhás nyomozó otromba, s a helyzet komolyságához, a nyomozás pillanatnyi állásához sehogyan sem illő tréfának tartotta az ajánlatot, erre beállítottak neki egy kerekeken gördülő fekhelyet a raktárhelyiségbe.

— Mondanom sem kell — búcsúzott a civil ruhás nyomozó dr. Povedától —, ha holnap délig nem jutunk eredményre, beteglátogatásról szó sem lehet!

Dr. Poveda megütközött. Számára ez csöppet sem volt magától értetődő, és hosszú pályafutása alatt másodszor (békeidőben első ízben!) fordult vele elő, hogy a látogatási tilalmat nem egészségügyi megfontolások teszik szükségessé, hanem hatósági közeg rendeli el! A hatósággal szemben dr. Poveda egy kicsit mindig a túloldalon érezte magát. Higgadtan rámutatott arra, hogy egy ilyen indokolatlan tilalom, kivált lelki betegek esetében, hetek gondos munkáját rombolhatja le.

— Ragaszkodom a tilalomhoz! — toppantott a civil ruhás nyomozó.

Dr. Poveda még elszántabban mondta: — Ezt nem tehetem a betegekkel! — és már várta a gunyoros választ: „Ügy, hát megint szembehelyezkedik a nyomozással?!”, ám a civil ruhás nyomozó ezúttal más érvet talált:

— Gondolkodjon csak. Ön nem teheti meg velük . . . És az ápoltnjai megtehetik velünk? Sőt, elsősorban önnel! Mert én kinyomozom,

és kinyomom belőlük, ha háromszor éjszakázok is ezen a pricscsen, de amit önnel tettek, azon a nyomozás esetleges kedvező eredménye is pusztán csak szépíthet valamit.

Dr. Poveda kátyúba került. Ha nem akarta megkérdőjelezni a személyzet gyanú fölötti voltát, a bűvös kört kénytelen volt bezárultnak tekinteni.

— Ezt mindenesetre írásban fogom kérni! — tartotta még az ellenállás látszatát, közben gigondolta: ha holnap mégis kénytelen lesz felfüggeszteni a beteglátogatást, úgy influenzajárvány gyanújára fog hivatkozni.

A civil ruhás nyomozó viszont azzal az eltökélt szándékkal húzódott vissza fertőtlenítőszagú alkalmi vackára, hogy az éj folyamán minden részletében megfigyeli az osztály „illegális” életét, és hogy jelenléte ki ne zökkentse szokásaiból az ápoltiltszámot, elrendelte dr. Povedának, hogy ittlétét tartsa titokban, sőt, keltse azt a látszatot, hogy eltávozott, még hozzá végérvényesen, s így a nyomozás be is van fejezve.

A civil ruhás nyomozót a selyempizsamás öregúrral és főleg a kioperált orrsövényű jogással szerzett tapasztalatai a továbbiakban riasztóan óvták attól, hogy újabb kapcsolatot keressen az ápoltakkal, ám az az értesülése, hogy a Rőtszakállnak hívott ápoltilt *Hogyan kezeljük elmeegógyászainkat* címmel feljegyzéseket készít, úgyszólván naplót vezet az osztály életéről, nem hagyta nyugton, s most úgy határozott, megjártassa ezt az esélyt is. Rőtszakáll előbb kereken letagadta a feljegyzések létezését, majd amikor a civil ruhás nyomozó ravaszul azt mondta neki, hogy az orvostudomány neki is reménytelen diákkori szerelme, jelenlegi hobbyja és a jelen eset kivizsgálásával éppen közismert orvostudományi érdeklődése miatt bízták meg éppen őt, Rőtszakáll rokon lelket szimatolva nem vonakodott tovább, sőt büszkeséggel nyújtotta át a kemény fődélú mappába foglalt vaskos jegyzetköteget, amellyel a civil ruhás nyomozó vissza is vonult titkos hálófülkéjébe.

Az az ember volt, akinek pihenés dolgában heti, esetleg kétheti elszámolása van magával, szükség esetén képes hetvenkét órát megfeszített munkával tölteni, és ha egy legtöbb tizennégy napos ciklusban ki tudja hozni a napi hat és fél, hétórás alvási átlagot, akkor minden rendben van. Továbbá azok közé tartozott, akikre az éjszaka beállta, a napközben nyomasztóan jelenlevő legkülönbözőbb ipari és egyéb zajok egyvelegének megszűnte serkentően hatott,

éberségét fokozta, összpontosító képességét maximálisan megnövelte, hallását, szaglását, bizarr képzettársító készségét a végletekig felajzotta.

A civil ruhás nyomozó belletrisztikát csak nagy ritkán olvasott, ám ha hivatása nem gátolja ebben, eszményi olvasó lehetett volna. Mielőtt egy műbe belefogott, nem átalotta felhajtani öt-tíz különféle beállítású forrásmunkát sem, akár a szerzővel, akár magával a művel, akár pedig a szóban forgó korról, szintérről, tárggyal kapcsolatban. Nem zavarta és nem befolyásolta őt, hogy a szépirodalmi művek elő- és utószavainak szerzői az esetek túlnyomó többségében az olvasót kiskorúsítva igyekeztek célzatosan előkészíteni, eszmei mankókkal ellátni az olvasóra váró élményt. Mi sem természetesebb hát, mint hogy a civil ruhás nyomozó magához vette Rőt szakáll kartonját, sőt bevezetőül ezt tanulmányozta át. Amit ebből kiolvasott, azzal mi már régebről tisztában vagyunk. Az ápolt harminchat éves, elvált, egy gyermek apja, foglalkozására nézve számgéplakatos, érdeklődése azonban betegesen az orvostudományra irányul, dédelgetett gyermekkori és megvalósíthatatlan álma, hogy orvos legyen, ám az úgynevezett népszerű orvostudományi kiadványok, főleg pedig a folyóiratok tudálékos orvosi rovatai révén dilettáns „szakértővé” fejlesztette magát, szilárd meggyőződése, hogy igazságtalanul kirekesztett bennfentes és csupán valami félreértés folytán áll az esztergapad mellett, ahelyett, hogy a műtőasztal mellett állna; ez a rögeszméje oly erős, hogy bizonyos pillanatokban képtelen megkülönböztetni valóság és ábránd határát, ami labilis lelkiületének tudható be csakúgy, mint az a tény, hogy ebből származó fokozatos csalódásaiból, megségyenüléseiből az italban keresett menedéket.

Képzeltörőről és humorérzékről az írás nem tett említést, holott a civil ruhás nyomozó véleménye szerint e két tulajdonság megléte vagy hiánya alapján megszabja egy ember jellemét. A címből, hogy *Hogyan kezeljük elmeegógyászainkat*, a civil ruhás nyomozó nagyfokú humorérzékenységet és cinizmust vél kiolvasni. Találomra felütötte a mappát, és a szűrőpróba eredménye az volt — a civil ruhás nyomozó ennek őszintén megörült —, hogy a cím közelről sem fedti a tartalmat, nevezetesen az orvosokról és a személyzet egyéb tagjairól csak elvétve akad bejegyzés, azok is kivétel nélkül rosszmájúak, az irigység diktálta, a beteges képzelet dagasztotta őket, a legtöbbszörnek a rezüméje egyetlen mondatban összefoglalható: az orvos

is ember, gyarló, talán még gyarlóbb, mint az ápolat. Orvosok és ápolónők vicclapszagú kapcsolatai, orvosok emberi torzalkodásai, pozícióharcjai, apró-cseprő gondjai sorakoztak, elvértve azonban akadtak éles eszű megfigyelések is: „Dr. Klemm, az állomásfőnök” — olvasta a civil ruhás nyomozó a bekezdés fölött kiemelt mondatot. „Dr. Klemm olyan ember, mint az állomásfőnök. Tisztában van vele, hogy létezik egy vasúti hálózat, amely behálózza az összes szárazföldeket, és egy szigorúan megszabott belső logika szerint működik, de dr. Klemmnek az összes vonatokhoz csak addig van köze, amíg azok azon a pályán haladnak, amely dr. Klemm hatáskörébe tartozik, vagyis attól a perctől kezdve, ahogy beléptek, addig a percig amíg ki nem lépnek.” A civil ruhás nyomozó képzeletében a nap folyamán kifaggatott többnyire egyenpizsamás ápoltak valamennyien dohogó, füstös szerelvényekké váltak, amelyek most azon a pályán mozognak, amelynek váltóit dr. Poveda, dr. Klemm utódja kezeli, de akik előbb-utóbb folytatják útjukat; eddigi megállók az orvosi ambulanciák, klinikák és bíróságok voltak, baktériumházaik vagy még inkább itatóik a kocsmák, hajtóerejük az alkohol, pályájuk főleg vakvágányok; és dr. Poveda talán éppen most ír alá egy elbocsátólapot, felteszi szemellenzős sapkáját, megtekeri az indukciós telefonkészülék karját, és belekiáltja a tölcserbe: a 18—20-as ebben a percben elhagyta fennhatósági területemet, ettől a perctől az önök pályáján halad.

A megfigyelést a civil ruhás nyomozó azért is éleselméjűnek tartotta, mivel az a számára ismeretlen dr. Klemmre vonatkozott, ám a dr. Povedával szerzett tapasztalatai egyöntetűen arra utalnak, hogy messze túlmutat az egyéni jellemzésen, s a mindenkori osztályorvos személyére éppúgy ráillik, mint a mindenkori fehér köpeny.

Ottó ápolóról egészen friss bejegyzést talált. „Pongó Ottó előbb-utóbb itt fog kikötni. Jól tenné, ha már most gyakorolná az injekció beadását a saját fenekébe. Nincs nap, hogy ne lenne benne néhány atmoszféra. Érthető is. Szerintem szociális eset. Fizetése és pozíciója mellett semmi esélye, hogy akár élete végéig lakáshoz jusson. A szakmában soha többre nem fogja vinni, ahhoz túlságosan anyagias.”

A civil ruhás eltűnődött. Talán mégse történik katasztrófa, ha mégis meginog a személyzet gyanúföltéséről alkotott fix pont, és kiderül... Történetesen, ha ez az Ottó máról holnapra a csodával határos módon megoldaná lakásproblémáját, nem lenne kétséges... Nyolc ampulla morrium... felhívva, kiadagolva, árfel-

hajtók kezén az annyi mint... És katasztrófa mégse történne, elvégre a kiségitő személyzetet el lehet határolni az orvosoktól, sőt, el is kell határolni...

(A gyanútlan Pongó Ottó, köztünk legyen mondva, ebben a percben csodával határos módon már megoldottnak tudta krónikus lakáskérdését, ez azonban véletlen koincidencia, és mindenképpen a további események kronológiájába tartozik, már amennyiben ez a dolog a maga igazi jelentőségét és dimenzióit abban a percben kapja meg, amikor hősünk, Böller Géza tudomást szerez róla.)

Egyszóval, a személyzetre vonatkozó néhány ilyen bejegyzéstől eltekintve Rőtszakáll klinikai naplója magukkal az ápolottakkal foglalkozott. A civil ruhás nyomozó egy helyen ezt olvasta: **ELGONDOLKOZTATÓ SZIMPTOMATIKUS TÜNETEK.** — Tünetes szimptomák, micsoda tudálékosság! — gondolta, de tovább olvasta. „Igen characteristicus (sic!) a Piccolo esete. Ez a fickó, mint ismeretes, alc. cronicusa utolsó fázisában kizárólag sört vedelt, azaz abszorbeált. Ez a conzevens toxicáció felemésztette a veséjét (ren; nephros), máját (hepar) és pénzét. Egyes tünetek arra utalnak, hogy a fiú újabb keletű alkoholundora nem annyira a teljes testi-pszichikai romlástól, mint az anyagi csődtől való félelem. Páciens súlyos lelkiismeret-furdalást érez az italtra elherdált vagyon miatt, és a kompenzáció-t abban találja, abban keresi, hogy: permanente figyelni önmagát, és amely percben úgy véli, hogy ha most kocsmában ülne, rendelne egy sört, abban a percben egy kis dobozba teszi a sör árát. Az első napokban így napi 15 lit. sört (30 üveg!) is »elfogyasztott«, ami valószínűtlennek tűnik, de nem lehetetlen. Megfigyelésem szerint napi »fogyasztása« azóta fokozódó irányzatot vesz, mert egyre sűrűbben érzi magát megszomjazva, illetve rakja félre az üveg sör (1/2 lit.) árát a jelenleg érvényes jobb lokáli árak szerint. Eme szenvedélyében odáig fajult, hogy éjnek évadján is fölkel, azt gondolván (hipotézis!), hogy kinti körülmények között ilyenkor rendelni szokott, és leszámolja a kasszájába az ital árát, egyik zsebéből a másikba valójában, sőt, ha a költőpénze elfogyott, kölcsönért kunyerál, e célból nem általván (sic!) felébreszteni valamely szobatársát. Dg.: Rögös eszme, azaz rögeszme kialakulóban, illetve egyfajta kóros betegség visszacsökevényesedése egy másfajta nem kevésbé kóros betegség kárára. Nota bene: szemmel tartani necesse est!”

A civil ruhás nyomozó úgy találta, e furcsa kóreset fenti leírásában egyenlő mértékben fellelhető a szerző és az alany egyénisége

is; és bár egyes szavaknál, fordulatoknál elmosolyodott, a megfigyelés elgondolkoztatta. Bármennyire legyen is ebben a szerző „hipotézise”, magyarán fantáziája, és bármennyire gyanúsán egyszerű a séma, végeredményben nem elképzelhetetlen, hogy egy májzsugorodásos iszákosból pénzzsugorgató eszelős lesz, akinek az italár folyamatos félrerakása éppolyan ellenállhatatlan szükségévé válhat, mint annak előtte az ital folyamatos bevételezése. A civil ruhás nyomozónak kezdő korában nem egy olyan alkoholistával volt dolga, aki józan állapotban hozzá nem nyúlt volna a kertjébe átlógó gyümölcshöz, „szomjasan” azonban attól sem riadt vissza, hogy csupasz ököllel támadjon az élelmiszerbolt kirakatára. Ha ez a kórtörténet igaz, a páciens betegsége egy bizonyos szakaszában szemrebbenés nélkül képes zsebre vágni egy egész skatulya morfiumot, ha pénzt szagol benne.

Megkérdezni dr. Povedát a Piccolo esete felől, határozta el.

A keresztfolyosó végéből alig észlelhetően kiszűrődött a második tévéhíradó ismert szignója. A folyosókon felélénkülő csoszogás, ajtók csapódása, vízcsapok zuhogása, öblítők zaja a harsogó nappal utolsó rúgásiként hangzottak fel az éjszakában; a Madám ellentmondást nem tűrő vezényszavai csattogtak a folyosókon, aztán az E-osztály elcsendesedett.

A raktárhelyiség, ahol a civil ruhás nyomozó most ruhástul hevert a kerekas ágyon, harmadik ajtóra volt az osztályorvos irodájától. A civil ruhás nyomozó kikémlt. A nyugalom valóban csak látszólagos volt (már amennyire a látszat szót nemcsak a vizuális, hanem az audiális jelenségekre is vonatkoztathatjuk), a férfimosdóból ugyanis kisebb tömeggyűlés nem is leplezett moraja hangzott; ha a civil ruhás nyomozó nem tudta volna, hogy az osztályon élénk éjszakai élet zajlik s most is az van készülöben, azt gondolta volna: a lefekvéshez készülődő férfiak szívják utolsó napi cigarettájukat. A dr. Poveda szobájából kiszüremlő fénycsóva most eltérébéyesedett, a folyosó tejes fehérsége észrevétlenül felszívta az osztályorvos köpenyét. Tempós lépteket vertek vissza a folyosófalak, a léptek nyomában elült a zaj, s a szobákból a folyosóra kivetítődő fénynyalábok egymás után hunytak ki. Két perccel később a civil ruhás nyomozó azt látta, hogy az osztályorvosi fehér köpeny megint eltűnik az irodaajtó mögött, újabb három perc múlva pedig, amikor már-már rászánta magát, hogy bekopog dr. Povedához némi magyarázatot kérni ennek a Piccolónak nevezett páciensnek a kór-

esetéhez, settenkedő árnyat pillantott meg a férfifolyosó mélyén, s az árnyban kisvártatva felismerte a Piccolónak nevezett fiút. Kezdődik! – gondolta a civil ruhás nyomozó, és beidegződött mozdulattal a levegőbe szúrta az orrát. A Piccolo nesztelenül eljutott a szolgálati folyosó kanyarulatához, ott meglapult egy percre, s mikor tisztának érezte a levegőt, elszántan bekanyarodott. A civil ruhás nyomozó visszahúzódott a raktárhelyiségbe, és gyakorlott pillantással terepszemlét tartott. Lepedők, ágyhuzatok, párnák, gumipelenkák, pizsamák, csupa textília. Ha itt gyógyszereket is tárolnának, a fiú most egyenesen belesétálna a kelepcebe, gondolta a civil ruhás nyomozó. Meglehet azonban, hogy maga sem tudja, mit rejt ez a raktár, és mégis benyit. Össze fogja pisilni magát! Már itt tart az osztályorvos ajtajánál, megtorpan, nem, nem jön tovább. Behajlított mutatójával kétszer megkoppintja az ajtót, aztán eltűnik mögötte.

A civil ruhás nyomozó, aki csak az imént győzte meg magát, hogy legjobb, ha az ember ilyen ingoványos talajon előre nem gondol semmit, bármiféle feltételezés nélkül, pusztán kíváncsiságból az ajtóhoz lopakodott. Egyetlen gondja volt, hogy a bentiek ne vegyék észre. Ha a Madám talál felbukkanni, egyetlen szájraillesztett ujjmozdulattal megmagyarázza neki a helyzetet. Ha valamelyik „éjszakai életet élni” induló páciens tűnik fel, egyetlen mozdulattal visszaparancsolhatja, legfeljebb annyit veszít, hogy soha nem fogja megtudni, mit tett volna az illető ma éjjel, ha nem találkozik vele.

Az osztályorvosi rezidencia ajtaját nem csukták kilincstre, a beszélgetés élesebben és tisztábban hallatszott ki, mintsem amennyire a civil ruhás nyomozó kifinomult hallóérzéke megkívánta.

Amikor azt mondtuk, a civil ruhás nyomozó minden előítélet és konkrét elvárás nélkül óvakodott az ajtóhoz, mégsem a teljes igazságot mondtuk. Elvárta volna, hogy a fiú bocsánatot kér, magyarázkodik, álmatlanságra hivatkozik, gyógyszert kér... Vagy panaszt tesz valamelyik szobatársára, aki nem hagyja aludni... Esetleg vallomást tesz dr. Povedának, beismeri bűnösségét, és humanizmusára apellálva könyörög neki, húzza ki a csávából. Végső soron pedig: nos igen, arról tárgyal az osztályorvossal, hogy mármost mitévők legyenek a közös zsákmánnyal...

De az első odabentről kihallatszó szavak mintha felrúgtak volna minden elvárást, az emberi konverzáció minden elképzelhető, ismert

formáját és szabályát. Mindenféle jóestét, mindenféle magyarázkodás helyett:

— Megvárni az ezredfordulót, hát nem izgalmas, zsúfolt, fennkölt életcél, doktor úr?

Ez a Piccolo hangja volt. Kis szünet, majd ugyanő.

— Nem tudjuk magunkat megbecsülni. Dávid király állítólag 20 évet élt, és miket művelt! Mi megérjük a hatvanat, nyolcvanat is! És százmillió év alatt a Földön nem történt annyi, mint az utóbbi harminc-harmincöt évben! Nincs igazam, doktor úr?

A civil ruhás nyomozó végképp letett arról, hogy egy rejtjeles beszélgetés, két konspiráns rafinált tárgyalásának szerencsés fültanúja lesz. Tehát ezt találta ki a Piccolo, gondolta, elélni kettőezerig, ehhez kell összekuporgatnia a pénzt.

Ám a tetten ért vallomás sehogyan sem akart dialógussá fejlődni.

— Talán már ma átléptük azt a határt — folytatta a Piccolo —, ameddig egyáltalán el szabad mennünk, ameddig büntetlenül folytathatjuk üzelmünket . . . — és a civil ruhás nyomozóban még egyszer s utoljára felcsillant a remény, hogy mégis a nyolc ampulla morfiumról van itt szó. De tüstént ki is derült: a szó egészen másról folyik.

— Vegyszereket és fertőtlenítőszereket találtunk fel. Lecsökkenettük a gyermekhalandóságot. Nem az születik ma már, és nem az nő fel, aki a maga természetes útján, az erősebb jogán kiválasztódik, hanem akit az ember betervez, akar.

Újabb szünet, majd:

— A levegő összetétele ma már nem az, ami természetes állapotában volt. A föld összetétele sem az többé. A szerves és szervetlen viszonya felborult. A kémia belenyúlt a dolgokba. Az egyensúly felborult. S a vizek . . . A Földközi-tenger húsz év múlva szintetikus mocsár lesz.

A Piccolo elhallgatott, most dr. Poveda szólalt meg. Szavai szintén megcáfoltak minden várakozást. Nem válaszolt, nem értett egyet, de nem is tagadott. Egyszerűen nem lehetett kivenni, pro- vagy kontra a hozzáállása; mondókája úgy hangzott, mint a Piccolótól csaknem teljesen független, senkihez és mindenkihez szóló, már régen megkezdett monológ töredéke.

— Arra törekszünk, a leghaladóbb és leghumánusabb társadalom is vakon hisz benne, hogy az anyagi javak megteremtése és biztosítása azonos az emberi boldogulással, s ezen az úton még ott tar-

tunk, hogy nem a fizikai jólétet, de a pusztá vegetációt is alig biztosíthatjuk. Ember csak relációkban mérheti magát, s egy-egy reláció leszűkített szakaszán nem lehet önmaga viszonyítási alapja. A jó mód relatív, korok és osztályok szerint változó, de boldogság, jó érzés, elégedettség, másrészt kétely, lelkiismeret-furdalás az ember eredendő örök ismérvei. Ha ma egy Ford Capri az irigység tárgya szemben a tízezer évvel ezelőtti fürt szőlővel, miben változtat ez az irigység fokán?

Az osztályorvos is elhallgatott, s a civil ruhás nyomozó majdnem kényszert érzett, hogy benyisson és meggyőződjön: nem rádióelőadást hallgat-e vagy magnószalagot, ám kételyeit hirtelen eloszlatta, őt magát sürgős visszavonulásra készítette a Piccolo hangja.

— Igaza van, doktor úr.

— Jó éjszakát.

A civil ruhás nyomozó a következő percben érteni vélte a helyzetet. Az osztályorvos — végtére kötelességéhez és szakmai fogásaihoz is tartozik! — egyszerűen vette a lapot, hagyta páciensét kitárulkozni, most leszűri magában a megnyilatkozást, és bejegyzi a kórtörténetbe. A civil ruhás nyomozó ebben a pillanatban legalább olyan kíváncsi volt arra, mi kerül ebből az egészből és hogyan, milyen formában, milyen megállapításokkal a kórlapra, mint arra, hogy ki a vétkes a nyolc ampulla morfium eltűnésében.

Elővette jegyzeteit. Ideérkeztekor első dolgainak egyike az volt, hogy elkészítette az E-osztály alaprajzát. Golyóstolljának piros hegyével most keresztek rajzolt azokra a pontokra, ahol — ha hinni lehet a vallomásoknak, márpedig miért ne lehetne hinni?! — a múlt éjjel és általában minden éjjel mozgalmas élet folyt. Itt, ebben a raktárban gyülekeztek a kiválasztottak, akik ártatlan képpel azt bizonygatták, hogy mást sem tettek, mint obszcén suttogással agyonütötték az időt. Innen a harmadik kockában — piros kereszttel jelölte ezt is —, az osztályorvos szobájában a múlt éjjel a poéta feszegette a zárat. A női folyosó valamelyik éjjeliszekrényéből a vastag lábú nőápoló csente ki a piperecikket, a garzonfolyosón a babby-dollos hölgy mutogatta pucér testét, a szolgálati folyosó megnyújtott vonalának végén, a klinikabejáraton a selyempizsamás öregúr lógott ki a városba, a garzonfolyosó sarkában pedig, a Café bárként bejegyzett négyzetben az állítólagos hangyászok lesték a fáraóhangyák évezredes hadmozdulatait.

Most összerosódó, egymást semlegesítő horkolásoktól, időnkénti diszkrét vízcso bogástól, ágyrugók nyikorgásától eltekintve tökéletes csendbe burkolódzott az egész osztály.

A civil ruhás nyomozó felpattant. A polcról leemelt egy PS jelzésű egyenpizsamát, kapkodva átöltözött. Haját összeborzolta, nyakába vastag, és arcát félig álcázó törülközőt tekert. Ha éppen meglátnak, azt hiszik, valamelyik ápoljuk. Esetleg egy újonc — gondolta elégedetten, és magához véve zseblámpáját, kilépett a folyosóra. Lomhán és nesztelenül végigsettenkedett a folyosókon. A piros kereszttel megjelölt helyek éppoly csendesek voltak, mint bármely más helyiség. Egyedül a garzonfolyosón, a poéta szobájából szűrődött ki némi fény.

Észrevétlenül továbbjutott a fénysávon, a folyosó végén benyitott a Café-bárba, zseblámpájával megkereste a falon a fáraóhangyák menetoszlopait. Az ápoltak elbeszélése nyomán pontosan ilyennek képzelte el a látványt. Azon lepődött meg csupán, hogy a hangyák rá se hederítenek sem a jöttére, sem a hirtelen fényre: fegyelmezetten menetelnek tovább.

Fáraóhangyák — tűnődött. Milyen leleményes is az ember névadó készsége! Most döbbsent csak rá, ami a zoológia-könyv lapozgatása közben sohasem jutott volna eszébe: mintha a bibliai égi kéz írta volna fel lángcsóvával erre a savanykás, dohos falra: Mene tekel! ... Milliók egyért! ... A roppant teherbíró hangyarabszolgák példás rendben menetelnek itt a valamikori nagy kávéfőzések után ittmaradt kristálycukor-gránitokkal a fal mélyébe, ahol zegzugos alagutak legalján — meglehet, kilométerre innét! — trónol maga a fáraó, a hangyakirály. Nem valószínű, hogy ezek a hangyák Egyiptomban jártak, vagy valamiféle kultúrfolyamatosság révén szereztek tudomást az ember-fáraók udvartartásáról, valószínűbb, hogy az ember leste el a hangyától a hierarchia-szervezésnek ezt a módját, amely tehát a hangyáknál jóval korábban megvolt. De nyilván nem egyből találták ki, nyilván hosszadalmas evolúció útján jutottak ide, s talán megrekedtek a fejlődésnek ezen a fokán, de meglehet, egyiptomi elődjeiktől függetlenül, csak évezredekkel később jutottak ugyanide, s apró fejcskéikben már ott forrong a lázadás gondolata ...

Még majd én is bedilizek! — kapott fejéhez a civil ruhás nyomozó, ám tüstént az villant át az agyán: ezek az emberek nem is olyan bolondok, ha ezt észrevették, megfigyelték s nyilván ugyan-

azokra a gondolatokra jutottak, mint ő. Ezek az emberek nem bolondok, és nem is hangyák immár, hiszen a hangyák meg sem rebbennek a hirtelen fényességre, az ő felbukkanására, ám ugyanakkor hogyan is várhatná el ezektől az emberektől, hogy éjszakai életüket a maga megszokott medrében folytassák, amikor az osztályorvossal együtt ketten is itt fáraóskodnak fölöttük.

A civil ruhás nyomozó bekopogott az osztályorvoshoz, és valami altatót kért. Azon lepődött meg a legjobban, hogy dr. Poveda meg sem lepődik, hogy PS jelzésű, intézeti pizsamában látja őt.

(FOLYTATJUK)